

HELSINGIN METODISTISEURAKUNTA 120 VUOTTA

Eräässä vaiheessa kirkkomme äänenkannattajan Rauhan Sanomien tunnuksena oli John Wesley'n kuva ja hänen tunnuslauseensa: ”Koko maailma on pitäjäni – sielujen pelastus on tehtäväni.” Se on syy, miksi Helsingin metodistiseurakunta syntyi. Voimme kysyä, sitäköhän varten se yhä on olemassa.

Helsingin suomenkielisen metodistiseurakunnan synty liittyy yleensäkin metodistisen herätyksen Suomeen ja Helsinkiin tuloon. Leipurin kisälli ja metodistinen paikallissaarnaaja Karl Johan Lindborg oli aloittanut evankeliumin kevyttämisen Pohjanmaalla, ja ensimmäinen metodistiseurakunta oli perustettu Vaasaan 1881. Lindborgin työn tuloksena syntyi myös ensimmäinen suomenkielinen metodistiseurakunta Poriin 1887. Sitä ennen olivat tapahtumat kuitenkin lähteneet vyörymään myös maan pääkaupungissa. Lindborg pommitti Ruotsin nuorta metodistikirkkoa kirjeillä kutsuen apuvoimia Suomeen, ja lopulta vuonna 1884 tuli pastori ja piirikunnanjohtaja Bengt August Carlson Helsinkiin. Hän aloitti melkein tyhjästä – apunaan yliopiston lehtori O.E.Florell - , mutta jo samana vuonna, 1884, perustettiin Helsingin ruotsinkielinen metodistiseurakunta .

Alusta alkaen pyrittiin saavuttamaan evankeliumilla myös Helsingin suomenkielinen väestö. Vuonna 1886 muodostettiin pyhäkouluun suomenkielinen luokka, jota rouva Högman – Aulangon veljesten äiti - opetti. Jo vuonna 1882 oli maallikkosaarnaaja H.E.Fagerlund saarnannut Helsingissä suomeksi, ja vuosina 1887 – 1888 seurakunnan apulaissaarnaajana toiminut Jonas Wilhelm Häggman käytti julistuksessaan myös suomea. Vuonna 1893 nimitettiin sitten E. Kukkasela apulaiseksi nimenomaan suomenkielistä työtä varten.

Varsinaisesti Helsingin suomenkielisen metodistiseurakunnan historia alkaa vuonna 1894. Porissa toiminut Gustaf A. Hiden nimettiin Helsinkiin. Hän oli alunperin täysin ruotsinkielinen, jopa ruotsinmaalainen, mutta opetteli nopeasti suomenkielen, olipa jopa juuri perustanut suomenkielisen lehden Rauhan Sanomia. Helsingissä hän kävi innokkaasti työhön nimenomaan suomenkielisten parissa. Jo 6.7. otettiin ensimmäiset jäsenet kokeelle, ja 17.12.1894 pidettiin ensimmäinen seurakuntakonferenssi, mikä merkitsi seurakunnan perustamista. Hiden itse laski perustamisen ensimmäisten jäsenten täysiyhteyteen ottamisesta 16.8.1894. Lokakuun 10. päivänä oli jo hankittu oma vuokrahuoneisto Kalevan talosta Kolmikulman varrelta. Apulaiseksi tuli pian paikallissaarnaaja Matti Lehtonen, joka joutui kohta ottamaan vastuun saarnatoimesta Hidenin keskittyessä lehden toimitustyöhön.

Tässä vaiheessa lieneekin syytä luetella Helsingin metodistiseurakunnan vastuulliset pastorit Hidenistä alkaen. Luettelo on tällainen:

Gustaf A. Hiden 1894-1899, Hannes Valkama 1899-1900, K.A. Nurmi 1900-1901, Matti Lehtonen 1901-1904, Matti Försti 1904-1906, Sulo Sinisalo (joka silloin oikeastaan oli seminaarilainen, mutta joutui Förstin järkyttävän kuoleman jälkeen hoitamaan seurakuntaa) 1906-1907, edelleen Jonas Wilhelm Häggman 1907-1910 ja 1918-1920, Kaarlo Ruotsalainen 1910-1913, Karl Fridolf Holmström 1913-1918, Niilo Tuomenoksa, ensin apulaisena 1919-1920, sitten vastaavana 1920-1930, Toivo Rajalinna 1930-1937, Peter Talikka 1937-1949, Toivo Rajamaa 1949-1962, Kusti Laitinen 1962-1972, Pentti Järvinen (nykyinen Saarilampi) 1972-1975, Tapani Rajamaa 1975-1984, 1988-1998, 2000-2005,

Juhani Pietarinen 1984-1988, Timo Karvonen 1994-1999, Reino Tanner 1999-2000, Soile Salorinne 1998-2003, Markus Ottosson 2004-2005, Mika Partanen 2004-2012 sekä Timo Virtanen vuodesta 2005 (osittain 2003-2004). Pitkäaikaisin toinen pastori on ollut Sulo Sinisalo. Sen lisäksi seurakunnalla on ollut useita apulaispastoreita.

Kasvavan seurakunnan elämää on näin jälkeempäin mielenkiintoista seurata paitsi vanhojen jäsenten suullisista kuvauksista erityisesti kirjallisista lähteistä: Rauhan Sanomista ja seurakuntakonferenssien pöytäkirjoista. Seurakuntakonferensseja kutsuttiin alkuaan vuosineljänneskonferensseiksi, vaikka niitä ilmeisesti pidettiin vain kolme kertaa vuodessa. Pöytäkirjoista saa eloisan kuvan seurakuntaelämän vaihteluista.

Alkivuosina seurakunnan toiminta tapahtui usein vahtuvissa vuokrahuoneissa. Lähinnä toimittiin Helsingin eteläisissä kaupunginosissa, mutta jo vuonna 1897 aloitettiin pyhäkoulu- ja evankelioimistyö Sörnäisissä. Koko ajan etsittiin omaa kirkkokuoneistoa, ja lopulta 1909 hankittiin yhteistyössä kirkkokunnan ja teologisen seminaarin kanssa oma talo ja tontti Punavuorenkatu 2:sta. Se ostettiin omaksi vuonna 1910. Talon ylläpito ja velan maksaminen merkitsivät melkoista rasitetta, mutta silti seurakunta ja ennen muuta teologisen seminaarin rehtori Jonas Wilhelm Häggman alkoivat välittömästi suunnitella suuremman kirkkorakennuksen hankkimista.

Eräät tekijät elävöittivät seurakunnan elämää. Merkittävä tapahtuma oli vuonna 1907 tapahtunut teologisen seminaarin siirtyminen Tampereelta Helsinkiin. Seminaarin opettajat ja oppilaat vaikuttivat sekä evankelioimistoiminnassa että nuorisotyössä. Seurakuntakonferensseissa esitettiin aina pastorin kertomuksen rinnalla rehtorin, s.o. J.W. Häggmanin kertomus.

Jo vuonna 1900 oli perustettu nuorisoyhdistys, Epworth-liitto ”Rauha”, joka - kansainvälisen järjestyksen mukaisesti - jakautui neljään osastoon. Sillä oli monenlaista toimintaa: tietenkin evankelointia, mutta myös musiikkiryhmiä ja 1920-luvulla Esperantokerho. Vasta 2000-luvulla hajoitettiin nuorisoliiton kirjasto, joka oli monina vuosikymmeninä toiminut hengellisen kulttuurin levittäjänä.

3.4.1911 perustettiin Veljeysliitto ”Sovinto”, miesten yhdyslenkki. Se korosti säännöllisen kristillisen elämän merkitystä, keräsi rahaa tärkeisiin työn kohteisiin, antoi palveluksensa käytännön toimiin ja mm. piti yllä torvisoittokuntaa. Sitä ei koskaan virallisesti lopetettu, mutta seurakuntakonferenssin pöytäkirjassa 22.1.1956 mainitaan, että veljeysliiton raha-asiat on luovutettu seurakunnan edusmiehistölle.

Palaan kolmanteen toimipisteeseen, naisliittoon, vähän myöhemmin.

Seurakunnan ensimmäinen neljännesvuosisata oli toisaalta kiehtovaa pioneeriaikaa, jolloin evankelioitiin innolla ja luotettiin Jumalan mahdollisuuksiin ja toisaalta kamppailtiin taloudellisten ongelmien kanssa. Varsinkin sen jälkeen kun Punavuoren talo oli ostettu, pöytäkirjassa mainitaan usein taloudelliset vaikeudet. Pastorien palkat olivat pieniä. Rahastonhoitajat vaihtuivat usein. Melko pitkän aikaa raha-asioita hoiti Maikki Korhonen. Ensimmäisen maailmansodan aika ja varsinkin sisällissota 1918 olivat Helsingissäkin vaikeaa aikaa. Nuorisoyhdistyksen Laupeuden osasto ja koko seurakunta järjesti ruokailuja puutteenalaisille.

1920-luku oli koko suomalaisen metodistikirkon suuruuden aikaa. Helsingin seurakuntakin koki herätyksen ja hengellisen virkistymisen vuosia. Ne liittyivät kahden merkittävän saarnaajan työkauteen. Toki menestykseen liittyi myös säröjä. Vuodelta 1919 voi lukea hiukan erikoisia uutisia. Veljeysliiton toivomuksesta kesken työvuoden kutsuttiin Turusta Helsingin apulaissaarnaajaksi Niilo Tuomenoksa, joka sitten seuraavana vuonna nimitettiin vastaavaksi pastoriksi. Hän oli lahjakas julistaja ja taiteilijapersoona, ja Jumala käytti häntä herätyksen välikappaleena.

1920-luvun merkkitapahtuma suomalaisen metodismin historiassa oli nykyisen lähetystalon rakentaminen. Se oli oikeastaan rehtori Häggmanin ”näky”. Hänen mielessään ei ollut vain Helsingin seurakunta vaan teologisen seminaarin tarpeet. Se selittää monet omituiset huoneistot, joita oli ajateltu oppilajasunnoiksi ja luokkahuoneiksi. Häggmanin mielessä oli myös talosta vuokrina saatavat tulot, ja sinä hän onkin tehnyt jälkipolville merkittävän palveluksen. Arkkitehdiksi hankittiin tunnettu taitaja, Lars Sonck. Unelma lähetystalosta toteutui. 18.3.1928 laskettiin peruskivi, ja 10.3.1929 piispa Raymond J. Wade vihki kirkon suuren yleisön läsnäollessa. Silloin ainoan kerran on tasavallan presidenttikin ollut kirkossamme läsnä.

Niilo Tuomenoka iloitsi toisten kanssa. Vuoden päästä hänet yllättäen kuitenkin nimitettiin Joensuuhun, ja tilalle tuli silloinen piirikunnanjohtaja ja suomalaisen metodistikirkon vahva mies Toivo Rajalinna. Hän joutui heti alkuun kamppailemaan talon talouden kanssa. Historiakirjat ja aikalaisten kuvaukset kertovat rukousvastauksesta, kun Metodistikirkon amerikkalainen johto pelasti lähetystalon.

Tuomenoksan ja Rajalinnan välillä lieene ollut jännitystä. Niin oli myös heidän kannattajiensa välillä. Mm. muutamat veljeysliittolaiset jättivät seurakunnan. Kuitenkin nousi uusi herätyksen aalto, ja Rajalinnan alkukausi merkitsi selvää nousua. Leikillisesti on myöhemmin voitu puhua ”Tuomenoksan ja Rajalinnan lampaista”.

Yksi merkittävä uusi toimintamuoto oli lähetysinnostuksen nostama naisliitto. Tosin se oli jo aikaisemmin, 3.5.1920 perustettu, mutta ilmeisesti parin vuoden päästä unohdettu. Nyt, 24.11.1932 se perustettiin uudelleen. Sen voimahenkilöksi nousi Tyyne Toivio, joka toimi Helsingin paikallisosaston puheenjohtajana vuoteen 1960 saakka. Aluksi toimittiin tiiviissä yhteistyössä ruotsinkielisen naisliiton kanssa ja tuettiin pohjoismaisia lähetettä, kunnes 1940-luvun lopulla suomekielisten oma lähetystyö tuli ajankohtaiseksi.

Rajalinnan kausi jäi kuitenkin yllättävän lyhyeksi. Ilmeisesti kirkon näkyvin johtohahmo turhautui, kun herätys ei edennytkään toivotulla tavalla. Vaikka merkkejä hänen mielensä muutoksesta saattoikin olla näkyvissä, ero seurakunnan johdosta ja Metodistikirkosta tuli syksyllä 1937 suurena yllätyksenä. Monet Rajalinnan hengelliset lapset järkyttyivät ja jopa erosivat seurakunnasta. Rajalinna palveli sitten evankelisluterilaista kirkkoa mm. kansanopiston johtajana.

Uusi pastori, useaan otteeseen Amerikan suomalaisia palvelut, Peter Talikka, sai aloittaa vaikeissa olosuhteissa sotavuosien tuodessa seurakuntaan myös ulkonaisia hankaluuksia. Niinpä kirkonkin tiloihin oli majoitettava asukkaita. Aivan Talikan alkuvuosiin sijoittuu kuitenkin iloinen väriläikkä: ”Rauhan Pojat”, Henri Vuoriston poikatyö toi iloista reippautta kirkon ja seurakunnan elämään. Sota kuitenkin katkaisi tämänkin yrityksen melko pian.

Sodan jälkeen alkoi uusi rauhallinen vaihe seurakunnan elämässä. Seuravien pastorien, Toivo Rajamaan ja Kusti Laitisen, kaudet olivat suhteellisen pitkiä. Niihin mahtui uusiakin piirteitä. Jo niin varhain kuin 17.12.1932 pidetyssä seurakuntakonferenssissa Maria Pasanen esitti ajatuksen vanhainkodista. Seuraavien 20 vuoden ajan ideaa kehiteltiin, ja 28.9.1952 vihittiin kirkkotalon A-portaaseen sijoitettu vanhainkoti. Tosin siitä lopulta tuli lähinnä vanhain asuntola, mutta se näytteli seuraavien 50 vuoden ajan tärkeää osaa seurakuntaelämässä. Useat vanhat jäsenet asuivat siinä elämänsä loppuvuodet. Alkuaikoina pidettiin vanhainkotiompeluseuroja ja syksyisin vanhainkotijuhlia. Vuonna 1964 perustettiin toiseen portaaseen B-asuntola.

Vaikka suurten herätysten ajat olivat takanapäin, 1950- ja 1960-luvut olivat suhteellisen hyvää aikaa seurakunnan elämässä. Pariin otteeseen saatiin iloita runsaasta nuorisoyhdistyksestä. Ensin pyhäkoululaisista ja kerholaisista kasvoi musiikkikerho, joka toimitti ”Myymi-lehteä”. Varsinaisen nuorisoyhdistyksen julkaisu oli ”Rauhalehti”, jota 1910-luvulta lähtien oli käsin kirjoitettu. 1960-luvun lopulla pyrähti seurakuntaan vähän varttuneempien nuorten ryhmä, jonka jäsenistä ainakin yksi on vielä keskellämme. Kesäisin tärkeä tapahtumapaikka nuorillemme ja vähän vanhemmillekin oli Seurasaari, jossa 1920-luvulta lähtien oli kokoonnuttu palloa pelaamaan, lähinnä lentopalloa harrastamaan.

Silloin tällöin tehtiin myös rakennus- ja kunnostustöitä. Vanhainkodit jo mainitsin. 1960-luvulla arkkitehti Lankisen johdolla kunnostettiin lapsille ja nuorille kerhohuoneet alkuaan ruumishuoneeksi tarkoitettuun tilaan. Myöhemmin näistä huoneista on tehty kirpputori, joka nykyään on tärkeä työväline erityisesti lähetystyötä ajatellen. 1960-luvulla suoritettiin kirkkotilojen maalaustöiden restaurointi, itse alkuperäisen taiteilijan, Bruno Tuukkasen, valvoessa työtä. 1990-luvulla siirrettiin seurakunnan toimisto sakastista B-portaaseen entisen B-asuntolan tiloihin, jossa välillä oli ollut myös opiskelija-asuntola.

1900-luvun loppuvuosikymmeninä on koettu iloa ja murhetta. Uusia ihmisryhmiä on tullut mukaan, mutta monet ovat myös jättäneet seurakunnan. Eräät vanhat työtävät ovat jääneet syrjään. Ajattelen Veljeysliittoa ja nuorisoyhdistys Rauhaa. Naisliitto on säilynyt lähetystyön lipunkantajana. Pitkään oli sunnuntaisin kaksi erilaista tilaisuutta: jumalanpalvelus ja iltakokous, joka perinteisesti miellettiin herätyskokoukseksi. Vasta 1990-luvulla jätettiin iltatilaisuus pois. Herätyskokous ja evankeliointi on pyritty järjestämään muulla tavalla. Alkuvuosikymmeninä pidettiin paljon ulkoilmatilaisuuksia. Niitä ovat viime vuosikymmeninä vastanneet bussimission tilaisuudet. Mielekästä on myös tehdä yhteistyötä toisten kristittyjen kanssa ihmissielujen voittamiseksi. Niinpä varsinkin 1960- ja 1970-luvuilla järjestettiin yhteisiä evankelioimissarjoja. Tunnetut evankelistat, mm. Billy Graham, olivat evankelioimissarjojen puhujina. Ainakin koimme itse siunausta, kun saimme olla yhdessä toisten kanssa sieluja voittamassa.

Varhaisen metodismin rakenteisiin – myös Suomessa – kuuluivat ”luokiksi” kutsutut pienryhmät ja luokkakokoukset. Sotien jälkeen ne eivät enää ole kunnolla toimineet. Useita yrityksiä luokkajärjestelmän elvyttämiseksi tehtiin sekä Toivo Rajamaan että Kusti Laitisen aikana, mutta ei onnistuttu. Uusi aika tarvitsee uusia metodeja.

Luokat palvelivat sekä jäsenten hengellisen kasvun välineinä että keskinäisen yhteyden luojina. Olen jäänyt kaipaamaan erästä toista säännöllisesti toistunutta tapahtumaa, joka

menneinä vuosina palveli seurakuntayhteyttä. Nuorisoyhdistys Rauhan tehtäviin kuului järjestää kerran kuussa ohjelmallinen tilaisuus, ”perheilta”. Vähitellen siitä muodostui koko seurakunnan yhteinen juhlahetki, josta käytettiin nimeä ”kotoisesti yhdessä”. Ehkä löydämme jonkin paremmin tähän aikaan sopivan yhdistävän tilaisuuden.

Vuosituhatteen vaihteeseen tultaessa seurakunta on saanut kokea uudenlaista tapahtumaa. 1950-luvulla olimme muutaman vuoden ajan aktiivisesti mukana katulähetystyössä. 1980-luvulla alkoi ”Perjantai Kristukselle” toiminta, jonka kirkkotilana hyvin usein oli meidän kirkkomme. 1990-luvulla alkoi muu maailma yhä enemmän koskettaa meidän seurakuntaamme. Muutaman vuoden ajan David Jenkins piti pienelle ryhmälle englanninkielisiä jumalanpalveluksia. Sitten saimme vuokralaiseksemme Lighthouse-seurakunnan, joka koostuu sekä afrikkalaisista että aasialaisista maahanmuuttajista. Aivan viime aikojen ilon aihe on englanninkielinen metodistien ryhmä, joka on selvästi osa samaa Helsingin metodistiseurakuntaa. Eiköhän tässä toteudu myös Wesley'n tunnuksen alkuosa: ”Koko maailma on pitäjäni.”

Esitykseni alkupuolella luetteloin seurakuntaa hoitaneet saarnaajat. Ehkä tähän loppuun sopii luettelo muutamista seurakuntalaisista, keskeisistä vaikuttajista. Vuoden 1923 Rauhan Sanomissa on hauska artikkeli Helsingin seurakunnan miehistä. Siinä esiintyvät Aatami Putkonen, August Heinonen, Herman Lehtonen, Evert Toivio, Väinö Ahonen. Ehkä pisimpään näistä veljistä on vaikuttanut Yrjö Hyväri, joka monessa vaiheessa toimi rahastonhoitajana, konferenssiedustajana ja monissa koko kirkon luottamustoimissa. Kaksi muuta patriarkkahahmoa, jotka minäkin opin tuntemaan, ovat Theodor Korte ja Kalle Viljamaa. Naisliiton yhteydessä minitsin Tyyne Toivion, seurakunnan lähetystyön keskushahmon. Sotien jälkeisen ajan vaikuttajista mainitsen kaksi hyvin erilaista ihmistä, temperamentikkaan Anni Hyvärin ja seurakunnan pitkäaikaisen vahtimestarin Tyyne Okkosen, joka kyllä ehti olla mukana kaikilla seurakuntaelämän alueilla lapsityöstä lähetykseen ja evankeliointiin. Nykyajasta voidaan mainita ainakin yksi uskollinen: siitä asti kun Yrjö Hyväri 1972 jätti rahastonhoitajan salkun, sitä on hoitanut Hilikka Kiivuori.

Seurakunnan jäsenmäärä on 1920-luvusta lähtien pysynyt 200-300:n tienoilla. Se ei toki kerro kaikkea. 1929 valmistuneeseen kirkkoomme mahtuu 500 henkeä. Alkuvuosina koko vastasi tarpeita. Vielä kun 1949 olin ensi kerran torstain viikkotilaisuudessa laskin vähän yli 50 henkeä. Olisimme tänään iloisia, jos sunnuntain jumalanpalveluksessa olisi näin paljon osanottajia. Iloitaan kuitenkin jokaisesta vanhasta ja uudesta kirkkossakävijästä.

Moni kertoo kulkeneensa usein talomme ohi huomaamatta, että siinä on kirkko. Siinä se kuitenkin seisoo. Se on Helsingin metodistiseurakunnan koti. Oikeastaan se on ”komentopaikka”, josta käsin toteutuu tunnus: ”Koko maailma on pitäjäni, sielujen pelastus on tehtäväni.” Niin kauan kuin tämä on totta, Helsingin metodistiseurakuntaa tarvitaan.

Syksyllä 2014

Tapani Rajamaa

